

Příloha k protokolu o SZZ č.

Jméno: **Bc. Denisa POLÁCHOVÁ**

Vysoká škola: **Jihočeská univerzita v Č. Budějovicích**

Pedagogická fakulta

Katedra slovanských jazyků a literatur

Oddělení českého jazyka a literatury

Datum odevzdání posudku: **17. 5. 2019**

Obor: ČJn-AJn-SZn

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Štěpán Balík, Ph.D.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Nářeční slovní zásoba obce Čechy pod Kosířem

Hlavním zadáním diplomové práce Denisy Polákové bylo lexikografické zpracování nářečního lexika vybrané oblasti. V teoretické a praktické části autorka navázala na svoji bakalářskou práci *Mluva v obci Čechy pod Kosířem ve třech generacích*, v níž se soustředila na hláskoslovnou a tvaroslovnou analýzu. V této kvalifikační práci se tak Poláková mohla opřít jednak o svou hlubokou erudici a jednak zúžit svá zkoumání na specifickou problematiku slovní zásoby.

Sonda se týkala 15 respondentů (po pěti mluvčích z každé generace), s nimiž autorka vyplnila nářeční dotazník. Přestože vycházel z předem připravené šablony svého vedoucího, Poláková jej vhodně uzpůsobila danému středomoravskému prostředí. Výsledná podoba je tak z velké části samostatně vytvořeným dotazníkem. V tomto bodě diplomantka čerpala především z dat dostupných v Českém jazykovém atlase (I.–III. díl) a z bohatých osobních jazykových zkušeností s danou lokalitou. Jen škoda, že v závěrečné příloze chybí v několika případech (v prvním oddíle např. otázka č. 19 a 20) případná odpověď, tedy předpokládaný lexém či jeho podoba.

Zvláště pečlivě a nápaditě je vypracovaný praktický oddíl mapující slovní zásobu ve formě onomaziologického slovníku, v němž jsou slova řazena do čtyř sémantických okruhů podle ČJA: místní a domácí prostředí, hospodářství, příroda, člověk a jeho život. Přestože autorka byla obeznámena s dosavadními lexikografickými pracemi na dané téma, zvolila postup s prezentací výsledků, který podle ní nejlépe odpovídá získaným informacím. Samotná analýza jednotlivých lexémů a jejich podob, jež se vztahují vždy k určitému pojmu, sestává z informace týkající se samotné dotazníkové otázky (počátek každého oddílu), získaných nářečních tvarů a počtu mluvčích konkrétní generace, kteří je používají, dále z jejich etymologické analýzy, často také s ohledem na výskyt formálního ekvivalentu v okolních jazycích (tj. v němčině, polštině a slovenštině). Následuje popis cíle dotazování a shrnutí výzkumu z 60. a 70. let prezentovaného v ČJA. Na konci nechybí autorčina jednotlivá syntéza, zdůrazňující např. informace o stírání nářečí u nejmladší generace. U otázky č. 58 (s. 84–86) „JAK NAZVETE HMYZ SE ZKRÁCENÝMI KRÍDLY A POHYBLIVÝMI KLÍŠŤKOVITÝMI PŘÍVĚŠKY NA ZADEČKU?“ čtenář najde například takovéto hodnocení: „Výzkum potvrdil rozšíření pojmenování *ušák*. Hláskovou obměnu *ošák* užívají tři respondenti z nejstarší a dva ze střední generace. Podobu bez typické změny *u* → *ô* *ušák* užívá jeden mluvčí z nejstarší, dva ze střední a jeden z nejmladší generace. Obecněčeské označení *škvor*, shodné též se spisovným jazykem, se objevuje zejména u mladší generace. Vyskytuje se v mluvě tří informátorů z nejmladší

generace. Pojmenování *klišťák*, tradiční pro Prostějovsko, je běžné u jednoho respondenta z nejstarší, jednoho ze střední a jednoho z nejmladší generace.“

Prezentovaná sonda svědčí o postupném stírání slovní zásoby jedné obce v centrální Hané. Přestože zvláště u nejstarší a střední generace přetrvávají jak rysy (včetně jevů hláskoslovných a tvarotvorných) obecně moravské (*dědina, křidlice, šufánek* aj.), středomoravské (např. *konva, šiška, záprtek*) či spjaté pouze se severní podskupinou či jen její částí (právě zmíněný *klišťák* či *kocar, kaluha, kozičky, legát*), autorka přesvědčivě zachytila vliv obecné češtiny zvláště v nejmladší generaci. V závěru zároveň nechybí komentář specifických rysů jiných nářečních skupin, které se u některých mluvčích projevují a jsou dány jejich stěhováním či dlouhodobým pobyty na jiném území. Poláchová zde také velmi citlivě shrnuje poznatky ohledně analogií s němčinou, polštinou a slovenštinou.

V případě onomaziologického řazení v práci nechybí ani nezbytný rejstřík lexémů (s. 104–105). Údaj o stránce je však u soupisu hesel – na rozdíl od stránek u následujících lexikálních podob – podle mého soudu nadbytečný. Tradičně se rejstřík řadí až za seznam literatury, zde je před závěrem. Pro snazší vyhledávání by podle vzoru v ČJA bylo vhodné vytvořit rovněž rejstřík nářečních podob. Lze mít například také výhrady k formulaci oznamující v úvodu, že „[j]ádrem práce je rozbor zjištěného lexikálního materiálu, jehož sběr byl založen na onomaziologické bázi.“ (s. 9) Nejedná se totiž o onomaziologický sběr materiálu, ale o jeho třídění. Formálních a věcných lapsů je však v práci minimum.

Závěrem je třeba zdůraznit, že Poláchová nepřijímala automaticky předložené či nastudované modely, ale dokázala v otázce třídění a rozboru kreativně předložit nová řešení (tj. formou prezentace, analýzou hesel, jednotlivými shrnutími i závěrečnou syntézou). Práce, v níž autorka svébytně prezentuje svá lexikologická zjištění, představuje významný střípek v poznání současného stavu nářečí v severní podskupině středomoravské skupiny.

Práci velmi rád doporučuji k obhajobě.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **v ý b o r n ě**

.....
podpis vedoucího diplomové práce

V Českých Budějovicích dne 17. května 2019

Stupeň klasifikace:	v ý b o r n ě	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------------	-------------	-------	-----------

*) Nehodící se škrtněte